

OBITELJSKI APOSTOLAT U SLOVENIJI

Veoma rado prihvatio sam poziv organizatora ove Ljetne škole da i ja surađujem na ovom tečaju koji je pobudio živo zanimanje ne samo u Hrvatskoj nego i u Sloveniji. Makar i ne bilo mnogo sudionika iz naših strana, problem koji obrađujemo svima nam je zajednički. Stoga od srca pozdravljam svaku suradnju, koja je ne samo korisna nego i upravo nužna, osobito na tom području. Prenosim pozdrave ovom auditoriju ne toliko u svoje ime koliko u ime naše Interdijecezanske komisije za pastorizaciju obitelji i njezinih dijecezanskih ograna. Neka nas ta suradnja još više zbliži, neka nas uspoređivanje rada između nas još više oduševi za tu nadasve važnu zadaću, neka nam otkrije što bismo mogli jedni od drugih naučiti i tako se time okoristiti!

Prošlost i sadašnjost

Neće biti teško konstatirati da i prošlo i sadašnje stanje obitelji u Hrvatskoj i Sloveniji ima mnogo zajedničkih crta.

Za slovensku obitelj možemo paušalno tvrditi da je sve od primitka kršćanstva, od 7. stoljeća dalje, bila zdrava: biološki, ekonomski, dijelom i sociološki, možda manje psihološki i, konsekventno, duhovno. Malo je bilo izvanbračne djece, malo rastavljenih, druga ženidba uopće nije bila poznata, preljuba je, dakako, bilo, ali je uvijek nosio na sebi pečat grehote i sramote. Isto vrijedi i za predbračne odnose. Djece je bilo mnogo, odgajalo se u zdravom seljačkom mentalitetu, koji je sav bio prožet kršćanskom tradicijom. Značajka je naše obitelji bila: slovenski puk bio je zaista puk, *populus*, jednostavni priprosti ljudi, bez plemstva i druge gospode koji su bili tuđeg podrijetla i narodnosti. Jedina inteligencija, paušalno govoreći, bilo je svećenstvo i narod je preko svećenika, koji je i sam izišao iz toga puka, bio čvrsto povezan s Crkvom, s Kristom i Bogom.

Tako je to bilo kroz sav srednji vijek. Zajednička obrana od turskih upada tu je homogenost puka i Crkve još ojačala, a janzenizam, koji je pomalo prevladavao u austrijskom dijelu Austrougarske monarhije i preuzeo maha na svim bogoslovijama i u svim biskupijama, tu je moralnu strogost obitelji čak i pretjerao. (Janzenistički Beč postavljao je ne samo biskupe nego i profesore teologije, štoviše, određivao je i sam nastavni plan, bez mnogo obzira na centralnu crkvenu vlast.)

Sve to stvaralo je, s jedne strane, dojam da je tadašnja obitelj u sebi bila čvrsto građena i povezana, no zapravo sve nije bilo tako idealno. Više od unutrašnjih kohezivnih sila obiteljsku su homogenost podržavali izvanjski utjecaj okoline i javno mnijenje.

To se pokazalo čim su te vanjske sile počele popuštati, štoviše, i okrenule smjer djelovanja te počele raskidati obitelj. Najprije uz prodor liberalizma u 19. stoljeću, zatim prodorom svih mogućih izama u 20. vijeku, dok nismo stigli, recimo, do potpune amerikanizacije našeg javnog mnijenja, tog najjačeg sociološkog činioca, koji ljudima reže i kruh i pogaču, određuje i sportske mitove, i filmski ukus i religiozno »uvjerenje«. Kakvo je danas to »amerikanizirano« javno mnijenje, ne treba nadugo tumačiti i ne treba počti u Sloveniju. Dosta je prošetati se Zagrebom, Osijekom, Splitom ili Rimom, Parizom, Amsterdamom i sve će biti jasno. To je nova religija, u kojoj je ulogu deset Božjih zapovijedi preuzela zarada, koja omogućuje ugled i položaj u društvu i mogućnost svih užitaka, od kojih su među prvima zabavne avanture takozvane »ljubavi«.

U konfrontaciji s tim novim oblikom života naša se obitelj pokazala mnogo manje čvrsta nego što se nekome moglo činiti. Pokazalo se da je u njoj bilo često puta više tradicije nego uvjerenja, više socijalnog konformizma nego duboke bračne ljubavi, više straha pred posljedicama na ovom svijetu (da bi, recimo, djevojka morala pred oltar bez bijele haljine) nego svijest dužnosti i čovječjeg dostojanstva.

Nagle društvene promjene nakon drugog svjetskog rata još su više pogodovale tom razvitku. Makar je Slovenija od svih republika bila industrijski najviše razvijena, industrijalizacija je išla dalje još ubrzanijim tempom. Danas u Sloveniji nema više od 18% agrarnog, seljačkog stanovništva, pa i taj postotak naglo opada. Imamo čitave dijelove po našim brdovitim krajevima — a kolik dio Slovenije nije brdovit? — gdje stanovništvo naglo opada; ima sela gdje najmlađi »gazda« ima 60 godina; ima sela koja su posvema napuštena. Sve se slijeva u gradove i gradiće, koji naglo rastu.

Ne samo očevi, nego i majke upošljavaju se u tvornicama i u drugim ustanovama. Među zaposlenima u Sloveniji ima 43% žena. To znači da je golem postotak majki u radnom odnosu. Kako se to odražava na obitelj, očito je.

Novi stanovi u gradovima ne pogoduju brojnim obiteljima — ukoliko te mlade obitelji uopće dođu do stana te se ne gužvaju u kojekakvim stambenim prilikama i neprilikama — dok im dom u rodnom selu propada. I to je razlog da je broj djece spao na nivo koji počinje zabrinjavati ne samo Crkvu nego i civilne faktore. Natalitet je prije prvog svjetskog rata i neposredno poslije njega iznosio oko 30 rođene djece godišnje na 1000 stanovnika. Pred drugi svjetski rat spao je na 22, a poslije rata neznatno se popeo na 22,8 (1950—1954). Nakon toga neprestano pada te je g. 1971. iznosio tek 16,8 na tisuću stanovnika, tako te se je broj stanovništva te godine u Sloveniji povećao samo za 10.957 osoba, a i to je samo prividno jer se mnogi naši radnici ne objavljuju, iako se neće nikad vratiti iz inozemstva.

Nasuprot tome broj pobačaja stalno je rastao te se popeo godišnje i na više od 16.000 legalno izvršenih abortusa te — prema službenim ocjenama, koje su vrlo maglovite — na kojih 6 do 7 tisuća ilegalnih pobačaja. Tako je godišnje bilo rođenih 25.000 do 30.000 djece, a abortiranih ne mnogo manje — od 20.000 do 25.000.

Čudan je bio utjecaj Zavoda za planiranje porodice (Zavod za načrtovanje družine), koji je nastupio s pozitivnom željom da se obitelj pametno planira,

ali je svojim radom praktički donio prilično drukčije rezultate. Sva regulacija svela se na smanjenje naraštaja. »Uspjeh« je bio takav da su ga se prepali i sami pobornici te akcije. Kao primjer neka posluži propaganda koja se prije desetak godina snažno vodila u Sloveniji za upotrebu dijafragme. Sami pobornici te propagande kasnije su zapisali: dijafragmu smo preporučivali da na taj način smanjimo broj pobačaja. Rezultat je bio posve oprečan očekivanjima; u jednoj godini broj pobačaja popeo se od 5000 na 14.000... Razlog: dijafragma je često »zakazala«. I sad, hajde, utecimo se »najsigurnijoj metodi«... abortusima. Zabrinjava nas to što unatoč veoma jasnim i glasnim riječima Crkve abortiraju i mnoge žene vjernice, crkvene pjevačice itd. Tome se čude i sami ateisti. U zadnje vrijeme broj pobačaja opada, očito zbog sve češće upotrebe kontracepcijskih pilula.

Broj crkvenih vjenčanja još je uvijek prilično visok i ne pokazuje znakove opadanja. Prema statistikama za ljubljansku nadbiskupiju (drugdje nije moglo biti drukčije) od 1965. do 1970. g. bilo je vjenčanih crkveno, odmah nakon civilno sklopljena braka, 72%, a onih koji su se odlučili na crkveno vjenčanje godinu dana i više nakon civilno sklopljena braka 4,6%. To znači da je broj crkveno vjenčanih u tom razdoblju iznosio 76,6%, dok je samo civilno vjenčanih bilo 23,4% (tu treba pribrojiti inovjerce, ateiste, ponovno vjenčane itd.). Dakle, kod nas ipak postoji još jaka tradicija, ali i neka rudimentarna religioznost, prema onom francuskom tumačenju da bar u velikim časovima života čovjek traži viši smisao svoga života.

Broj rastava iznosi godišnje oko 14% od svih civilno sklopljenih brakova i ne pokazuje jače tendencije porasta. Ako uzmemo da je od rastavljenih brakova priličan broj takvih, koji su bili vjenčani — dakako samo civilno — po drugi, treći i tko zna koji put, onda možemo reći da se od crkveno sklopljenih brakova poruši prosječno svaki deseti brak, što sociološki možemo još nekako svrstati u stanje koje ne uzrokuje veće zabrinutosti.

Probuđenje u Crkvi

U prošlim vjekovima, možemo reći, Crkva nije poznavala planskog obiteljskog apostolata. Konačno, nije bio ni potreban. Crkva je posvećivala brak sakramentom i to je bilo dovoljno. Svu psihološku pripravu, predevangelizaciju i evangelizaciju braka i ljubavi izvršila je kršćanska zajednica sama, i to u onoj mjeri koliko je bilo za ondašnje stanje psihološkog i personalnog razvitka ostvarivo.

Početak 20. stoljeća donio je prve pokuse. Među pionire toga rada ubrajamo osobito nadbiskupa Antona Bonaventuru Jegliča, koji je kao ljubljanski natpastir počeo izdavati knjižice o pripravi na brak i o životu u obitelji te izazvao pravu buru među velikim dijelom svećenstva i puka, kojima je sve to bio tabu u koji se nije smjelo dirnuti. Jeglič je, štoviše, u Rimu morao opravdavati svoje stajalište — tako je bio janzenizam još ukorijenjen.

Između dva rata bilo je po našim župama mnogo novih pastoralnih pothvata, raznih organizacija, bratovština, staleških pouka, pučkih misija itd., no to sve je bilo na bazi staleža, tj. posebno se govorilo muškarcima, a posebno ženama. Ako se i govorilo o obiteljskim problemima, to je bilo u prvom redu pitanje odgoja djece, možda i njihova broja. Veoma malo bilo je govora o međusobnim odnosima, gotovo ništa o tom da su temelj braka ne odnosi prema djeci, nego da i odgoj djece nađe svoje bolje ili lošije temelje u odnosima između roditelja.

Govorilo se o obitelji — družini, ne o braku — zakonu.

Priprava za brak bila je prepuštena snalažljivosti pojedinih svećenika. Uglavnom je bila stereotipna: »ispitivanje« molitava i katekizma prije vjenčanja, možda nekoliko riječi više-manje moralizatorskog sadržaja. Negdje se to sve s upisivanjem u zapisnik svršavalo u 20 minuta, drugdje jedan sat, pa i više. Prosječno su mladenci bili slabo pripremljeni. Nisu bili tako rijetki slučajevi da djevojke nisu uopće ništa znale ni o samim fiziološkim stranama bračnog života, da o psihološkim i sociološkim ili čak duhovnim problemima i ne govorimo.

Za vrijeme rata i neposredno poslije njega nije se moglo gotovo ništa pametno napraviti. Godine 1954. kad je izišao novi zakon o vjerskim zajednicama i dao stanovitu slobodu za poučavanje vjeronauka, počelo je kod nas neko vjersko proljeće. Naše župe veoma su se trudile da što više djece što kvalitetnije pouče u vjeri, s nadom da ćemo od te djece stvoriti kršćane koji će biti bitno bolji od njihovih roditelja. Tek polagano dolazilo se do spoznaje da je taj posao, iako je donio lijepih rezultata, ipak velikim dijelom lijevanje vode u posude bez dna. Ako ne zahvatimo obitelj i s njome čitav ambijent koji odgaja mlado biće, nećemo s jednim satom vjeronauka na tjedan stvoriti kršćane koji će biti sposobni da ostvare svoju vjeru u vakuumu koji ih okružuje. Tako je sve više dolazila do izražaja sve veća potreba za obiteljskim apostolatom.

Osim toga počela nam je sa Zapada stizati literatura s novijim i produbljenim idejama o ljubavi i braku. Ta nova zapljuskivanja neminovno su pobuđivala na refleksiju o tom kako, uz pripreme na koncil i duhovne promjene uz sam koncil, provesti aggiornamento našeg rada s obiteljima.

U to vrijeme, negdje oko 1959. godine, pada i početak velikog pokreta pučkih misija, koji je otprilike za 7 godina kao buldožerom preorao više-manje sve naše župe. Svuda su bile staleške pouke za muževe i žene, ponegdje se nastojalo da se skupe i bračni drugovi te da im se zajednički progovori koja riječ ne samo o odgoju djece nego i o njihovim međusobnim odnosima kao temelju onog zajedništva iz kojeg raste Božje kraljevstvo.

Tako smo preveli i knjižicu † o. Mate Jovića »Riječ bračnim drugovima«, koja ostaje više na praktičnoj i moralističkoj razini problema. Ujedno smo izdali malu, ali značajnu knjižicu »Velika skrivnost« (Velika tajna), kojom smo uveli dublje poimanje braka i ljubavi.

Najveći utjecaj pri toj promjeni imao je pokret »Équipes Notre-Dame«, koji je vezan uz ime Henria Caffarela. Taj pokret imao je mnogo utjecaja i u Hrvatskoj, a osobito u Slavanskom Brodu, koliko je bar meni poznato.

Jak utjecaj imali su kod nas i tečajevi pripreme za brak, koji su se počeli redati u Hrvatskoj, osobito oni u Zagrebu u Palmotićevoj ulici. I kod nas su ti tečajevi počeli rasti sporadično i pomalo kaotično, no sve to imalo je dobar plod: rasla je svijest o potrebi bolje pripreme za brak i kod zaručnika i kod svećenika, pa čak i kod starijih vjernika.

Naš centralni vjerski list »Družina« počeo je posvećivati tim pitanjima sve veću pozornost, otvorio je posebnu rubriku »Pedagog svetuje«, a nakon toga i rubriku »Mlada družina« itd.

Najodlučnije korake u novom pravcu napravili su u mariborskoj biskupiji, gdje su na svećeničkom tečaju g. 1965. izabrali za temu baš suvremenu pastorizaciju obitelji.

No presudni preokret dogodio se istom godine 1969. Za tu godinu Interdijecezansko pastoralno vijeće odabralo je kao predmet svih pastoralnih tečajeva

u ljetnim mjesecima: Suvremena pastorizacija obitelji. Od Murske Sobotice preko čitave Slovenije, štoviše, i preko državne granice sve do u sam Trst svrstalo se osam tečajeva, koji su zahvatili više od polovine našeg svećenstva i mnoge laike. Glavna je tema, naime, bila »Spremanje za brak«. Ti pastoralni tečajevi tako su odjeknuli da su posvuda počeli organizirati nove i nove tečajeve za zaručnike. U jesen iste godine Interdijecezansko pastoralno vijeće formiralo je posebnu komisiju za pastorizaciju obitelji, koja je počela pripremati teren za plansku i sveobuhvatnu akciju. Pri tome se srela s velikim teškoćama, od kojih je bila glavna ta: nema ljudi, bolje rečeno, nema ni jednog čovjeka koji bi bio slobodan za tu zadaću. Svi koji su surađivali bili su i bez toga preko glave zaposleni po župama i drugim dužnostima. Ubrzo smo ustanovili da nam nedostaje neki studijski centar, obiteljski institut koji bi se detaljnije bavio tim pitanjima i pronalazio bolje metode. S te strane možemo još prilično toga naučiti od srodnih pothvata u Hrvatskoj.

Ipak, komisija radi, premda polagano. Živahnije su dijecezanske komisije u Mariboru i Kopru. U Ljubljani još ne postoji.

Pojedina pitanja

Nakon ovog više-manje općeg uvoda prešao bih na neka naša konkretna nastojanja.

1. Priprava za brak

Neću se upuštati u to kako naši kateheti — s Interdijecezanskim katehetskim vijećem na čelu — pripremaju djecu već u višim razredima osmoljetke na pravo poimanje čovjekove određenosti do ljubavi, braka i obitelji. Ta se priprava, naravno, nastavlja kroz katehizaciju poslije osmoljetke. No — to je žalosno poglavlje — ta katehizacija zahvaća tek oko 10% naše katoličke mladeži nakon osmoljetke. U mnogim župama uopće je nema, u drugima dolazi na vjerske sastanke mladih tek malen postotak onih koji su bili pozvani.

To je razlog da se pri pripravi za brak nismo mogli osloniti na zajednice omladinske vjerske nastave, nego smo organizirali tečajeve mimo toga.

Upravo sada — u redakciji komisije za pastorizaciju obitelji — izišao je br. 7—8/1972. naše pastoralne revije »Cerkve v sedanjem svetu«, koji je donio prilično kompletan pregled toga rada. Navest ću samo nešto od toga.

No prije moram razjasniti da kod nas postoji prilično zanimanje za tzv. »pastoralna područja« (pastorale d'ensemble). Na određenom terenu, koji predstavlja zaokruženu i više-manje homogenu sociološku jedinicu, svećenici počnu sami, bez ikakvih direktiva odozgo, suradnju, koja se ne obazire ni na granice župe, ni dekanata, štoviše ni na granice biskupije, nego joj je jedino mjerilo homogenost puka i problematike. Istom onda može početi prava suradnja: recimo, jedan kapelan, specijalist za mladež, održava vjeronauk na više župa; drugi je referent za pjevanje u više župa itd. Pokazalo se da je za tečajeve priprave za brak takvo područje od presudnog značenja. Gdje su se svećenici složili i zahvatili neko čitavo područje, tečajevi odlično funkcioniraju. Gdje to nisu učinili, oni ostaju u pojedinim župama bez većeg odziva.

Uzmimo za primjer Pomurje! Centar: Murska Sobota. Prije nekoliko godina imali su više tečajeva u pojedinim župama. Svaki župnik pošteno se namučio da bi napravio zgodan program i pronašao prikladne predavače. Rezultat je bio nekvalitetan.

Prošle zime je čitavo Pomurje napravilo dobar plan. Tečajevi su održani u 12 župa, kamo su slale svoje slušače i druge župe. Sudionika je bilo oko 1000. Zahvaćeno je oko 90% svih kandidata za brak. Predavanja je držala skupina od 8 svećenika i 5 laika.

Celje. Tu su školovali posebnu skupinu od 22 predavača, većinom laika. Područje ima 41 župu. Tečajeve su održali u 31 župi. Bilo je 1630 sudionika.

Zasavje (područje ugljenokopa, centar: Trbovlje) je organiziralo permanentni tečaj, koji teče izmjenice u pet glavnih župa. Zahvatili su dvije trećine onih koji se vjenčaju.

Ljubljana. Ove sezone pokušavali su i ondje uvesti permanentan tečaj, na koji bi upućivali one koji se dođu prijaviti za vjenčanje. Ti bi onda dolazili dva posljednja tjedna pred vjenčanje na tečaj. No to se pokazalo iluzijom. U tjednima pred samo vjenčanje zaručnici nemaju ni vremena ni duhovnog smirenja za tečaj. Iz čitava grada došla bi koji put svega tri slušača.

Zato se prešlo na tečaj koji se ponavlja više puta na godinu, a zahvaća mlade koji će se vjenčati, recimo, u roku od godine dana. Uspjeh je bio vrlo dobar: od 70 do 100 sudionika na jednom tečaju.

No ekipa, koja se teoretskim i praktičnim radom formirala u Ljubljani, rado pomaže i župama po selima pa je od 1969. dalje imala već preko 2000 mladih slušača. Pobrинуla se za tečajeve za 21 ljubljansku župu i za 31 župu izvan Ljubljane (dakako po više župa zajedno).

Od drugih tečajeva spomenut ću još samo Kranj, obalno područje (Koper) i Goricu, gdje su uveli non-stop tečajeve. Otprilike svaka dva mjeseca počinje nov tečaj, koji traje sedam ili osam subota (ili nedjelja) kad su mladenci slobodni od drugih obveza.

U goričkom pastoralnom području zahvatili su oko 20% zaručnika, a u Kopru 60%. Tamo vode i sistematske anketne listove.

Samo kao zanimljivost dodajem da u vipavskom pastoralnom području zaručnici (primaju samo već dogovorene parove) dobivaju na kraju svakog predavanja radne listove s postavljenim pitanjima na koja kod kuće odgovore te ih sa sobom donose na slijedeće predavanje. Dakle, kao neka domaća zadaća.

Sve u svemu, u zadnje dvije godine prošlo je kroz tečajeve u Sloveniji više od 10.000 pripravnika za brak, što bi značilo oko 30% svih vjenčanih.

U svim tim tečajevima bilo je prilično eksperimentiranja i traženja, pa i diletantizma. Drukčije, napokon, nije ni moglo biti. Uzalud bi bio sav teoretski studij koji ne bi pratila i praktična iskustva. Komisija će sada sve to skupiti, proučiti i dati neka načela, koja će zadirati samo u opće smjernice programa i metoda, dok će pustiti netaknut sav pluralizam oblika koji će tražiti raznolikost potreba i mogućnosti pojedinih krajeva i regija.

2. Knjiga »V dvoje« i druga izdanja

Komisija za pastorizaciju obitelji je već u jesen 1969. g. odlučila da se izda priručnik za mladence, vademecum kršćanske obitelji, recimo za prvih sedam godina braka. Svi koji smo se u svakodnevnom pastoralnom radu susretali s tom problematikom, mislili smo da je svakom mladom bračnom paru potrebno dati u ruke knjigu koja će mu pružiti etičko-medicinske, odgojne, teološke i moralne naputke kako da od svojeg braka naprave uistinu kršćansku obitelj.

Komisija je odlučila da ta knjiga bude kolektivno djelo priznatih stručnjaka. Odredila je temeljne smjernice i teme, sastavila urednički odbor i za 6 mjeseci knjiga je trebala da izađe iz tiska. No sve se to veoma zavuklo. Prvo, zakasnili su neki suradnici, zatim je u zapletenim pitanjima oko regulacije poroda nakon enciklike »Humanae vitae« došlo do problema može li, recimo, dr. Štefan Steiner zastupati svoje mišljenje, koje je sličnije mišljenju francuskog episkopata negoli jugoslavenskog itd. To je zajedno potrajalo više od godinu dana, dok nije sve bilo tako stilizirano da su bili više-manje svi bar donekle zadovoljni. Sad je nadošla nova teškoća tehničkog značenja: posao oko pripremanja i dotjerivanja knjige za tisak znatno se otegaio, pa i sama tiskara dosta je oduljila te je knjiga ugledala svjetlo dana tek u lipnju ove (1972) godine, i to u nakladi od 12.000 primjeraka, od kojih je dosad raspačano već znatno više od polovine.

Knjiga, kakva već bila, napokon predstavlja početak, prvi pokušaj u tom smjeru, nakon kojega će odmah slijediti drugo izdanje, dakako, dotjerano.

Knjiga ima slijedeća poglavlja (navodim teme, ne naslove, koji su nekako stilizirani više žurnalistički):

Obitelj u Božjem planu
Riječ liječnika
Ljubav i brak
Psihološko uživljavanje supružnika
Opća pedagogika za prvih sedam godina djece
Vjerska pedagogika za prvih sedam godina
Kršćanska regulacija porođaja.

Osim toga, u izdanju »Družine« izišla je knjižica »Naravno uravnavanje rojstev«, prijevod poznatog hrvatskog djela. Tiskana je u 5000 primjeraka i već je rasprodana. Priprema se drugo izdanje. Neću spominjati manja i manje važna djela, kojih je bilo još dosta.

3. Duhovna pomoć mladim bračnim drugovima

Kako sam već spomenuo, kod nas je koncil unio neku promjenu u obiteljski apostolat. Prije smo sabirali *stariše* (roditelje) te im govorili o roditeljskim dužnostima prema djeci itd. Sada okupljamo *zakonce* (bračne drugove) te im govorimo o njihovim međusobnim dužnostima. Nakon svih studija i iskustava došli smo do uvjerenja da je njihov najveći odgojni činilac baš njihova uzajamna ljubav. Od te ljubavi djeca istom postaju ljudi, od te ljubavi istom dobivaju pojam o Bogu-Ocu, o Bogu ljubavi. Zato je ta njihova ljubav njihova prva zadaća i prva Božja zapovijed. Zato je i za nas svećenike prva zadaća i prva zapovijed da pomognemo obiteljima da pronađu same sebe, da svoje kršćanstvo ne doživljavaju pokraj braka i obitelji ili čak protiv braka i obitelji, nego kroz brak i obitelj, potopljeno u brak i obitelj, da brak i obitelj budu impregnirani kršćanstvom. Sve što je stvoreno, stvoreno je zato da bude otkupljeno i spašeno. A najveća stvorena stvarnost na svijetu nisu golema nebeska tijela, nego čovjek. U njemu je pak najveća ljubav, a najveća ljubav nije ona koja veče roditelje i djecu, nego ona za koju Krist veli da će zbog nje čovjek ostaviti oca i majku te poći za svojom ženom te će oboje

postati jedno tijelo. Baš ta ljubav, pred kojom mi svećenici još uvijek kao da osjećamo neku bojazan, neko nepovjerenje, od Boga je postavljeni kamen temeljac ne samo za zemaljsko nego i za nebesko kraljevstvo. Ljubav, obitelj, zajednica, *communio* — to će biti posljednja i najveća riječ svega stvorenja.

Ove godine (1972) bilo je 26. travnja u gradu Miren pri Gorici savjetovanje: kako pomoći mladencima poslije vjenčanja. Nije bilo prvo pitanje kako moralno utjecati na njih da žive moralno, što u mnogim ustima često znači isto što i kako izabrati pravu metodu regulacije porodaja. Baš protivno, posvema svjesno odlučili smo se da na prvo mjesto postavimo pitanje: kakav duhovni smisao, svrhu, imaju brak i ljubav? Kako kroz bračnu ljubav ostvariti u sebi jedini cilj života — Božju ljubav?

Pokazalo se da ćemo to najradikalnije učiniti ako mlađe bračne drugove povežemo u ekipe — u skupine bračne duhovnosti. Baš takvo ime mi smo im svjesno odabrali, bolje rečeno, sami su se odlučili za takav način djelovanja i programa. Tih je zajednica sve veći broj: u Koprnu, u Postojni, Ljubljani, Mariboru... Skupljaju se mjesečno ili češće u župnom dvoru ili po privatnim stanovima uz veliku suradnju svećenika ili samo uz njegovu veću ili manju prisutnost sa sustavnim programom ili s temama koje su momentano aktualne itd. Nema sumnje, najveći utjecaj pri svemu tome imao je pokret *Équipe Notre-Dame* — no nismo željeli kopirati nikakve modele nego smo sve prilagodili našim prilikama te uzeli u obzir i druge obiteljske pokrete u Francuskoj, Italiji, Austriji i drugdje.

Dakako, drukčija je metoda u gradu, a drukčija na selu, jedna je s intelektualcima a druga s manje obrazovanima.

Necu se upuštati u tu problematiku jer je uglavnom ista kako se o njoj govorilo zimus na pastoralnom tečaju u Zagrebu.

Upozorio bih na to da je drugi dio revije »Cerkev v sedanjem svetu« — 7—8/72 posvećen tim pitanjima. Posebno bih preporučio sastavak neke žene — Vide Bratine iz Kopra, koja svjedoči o svom osobnom iskustvu što im takva skupina daje i kako su po njoj osjetili duhovni rast. Tako navodi riječ dvaju učesnika: »Teško je izraziti obnovu duha i unutarnje doživljaje koje imamo uz svaki susret grupe.« Ili, drugu riječ: »Ti susreti su izvor duhovnog života te su baš zato potrebni da nas dignu iz materijalnosti, koja nas poplavljuje.«

Duhovne vježbe za bračne drugove

Od drugih bih pokušaja spomenuo samo još jedan: duhovne vježbe za bračne drugove. Prvi ih je pokušavao uvesti o. Vital Vider. Sada ih vodi svake godine. Počeo je s nekim parovima s kojima se već prije poznao; sad su te duhovne vježbe otvorene svima. Nije velik broj sudionika — oko pet, osam do najviše dvanaest parova za jedan tečaj. No duhovni dojam je toliko jači. Svaki par dobiva svoju sobu da supružnici mogu primljene misli zajedno preraditi te zajedno stvoriti odluke o promjeni zajedničkog života. Neki otac je to ovako rekao: »Što smo mi bračni drugovi ustanovili na duhovnim vježbama? Prvo, da je brak ozbiljna zadaća, te ga treba razborito živjeti. Upoznali smo vrednote koje treba da rese život supruga. Upoznali smo da u žrtvi, vjeri i pouzdanju te u želji za povezanošću s Kristom nalazimo smisao za najveću ljepotu u dvoje.

Mislim da ste iz onoga što sam iznio dobili prilično jasnu sliku o obiteljskom apostolatu u Sloveniji.

Prva konstatacija

Sve je tek u prvim počecima. Još tražimo i pronalazimo putove. Ipak, kotač je pokrenut i nadamo se da se više neće zaustaviti. Možda je najdalje doprla priprava za brak po tečajevima za zaručnike. To je napokon dobro, ta kuća se gradi iz temelja. Neke skupine bračne duhovnosti potekle su baš iz takvih tečajeva...

A za nekoliko godina nadamo se još osjetljivijim rezultatima.

Druga konstatacija

Problemi su slični onima u Hrvatskoj, pa i po svoj Evropi i zapadnom svijetu. Zato moramo raditi povezano sa svima, a pri tome, dakako, ne smijemo zaboraviti ni naše posebne prilike.

Treća konstatacija

Taj rad je tako lijep, koristan, štoviše i nužan da bismo morali zato žrtvovati mnogo više osoblja i materijalnih sredstava.

Četvrta konstatacija

Baš na tom području laici bi mogli mnogo više uraditi. Ne samo da bi mogli pomoći svećenicima — prije bismo rekli drukčije: to je njihovo područje i baš tu bi oni koji su od Gospodina primili više talenata morali i više davati drugima.

Filip Jöhler

PREGLED KATOLIČKIH INSTITUCIJA, ORGANIZACIJA I SKUPINA I NJIHOVA RADA U KORIST KATOLIČKIH OBITELJI U AUSTRIJI

Više od 80% austrijskog pučanstva priznaje se pripadnicima Katoličke Crkve. Duhovna pastva povjerena je biskupima 9 biskupija, koji su u svrhu dubljeg proučavanja i koordiniranja dušobrižništva osnovali u Beču Centralnu pastoralnu komisiju za Austriju s *Pastoralnim institutom* (1010 Wien, Stephansplatz 3/III/44 — direktor prof. dr. Wilhelm Zauner). Na poticaj tog instituta i po uzoru bečkih ustanova i organizacija organizirane su u pastoralnom pogledu sve ostale biskupije i, prema tome, sva austrijska pastva.